

www.hu-srb-ipa.com

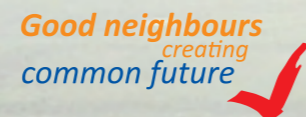

C O D E X
www.codex-project.hu

Koordinisan razvoj i razmena znanja o prostorno-planskoj metodologiji

Coordinated Development and Knowledge Exchange on Spatial Planning Methodology

HUSRB/1203/213/151

C O D E X

Coordinated Development and Knowledge Exchange on Spatial Planning Methodology

CROSS-BORDER COOPERATION
STRATEGIC PLANNING
REHABILITATION RURAL
AGRICULTURE LANDSCAPE PROTECTION
SPATIAL STRUCTURING PARTICIPATION COORDINATION
SPATIAL STRUCTURING INNOVATION
KNOWLEDGE INTEGRATION
LOCAL INITIATIVES STAKEHOLDERS
COMPREHENSIVES SPATIAL PLANNING APPROACH
METHODODOLOGY ON POLICY IMPLEMENTATION
COMMON INTEREST
STRATEGIC PROJECTS DATABASE
URBAN DEVELOPMENT
SPATIAL DEVELOPMENT STRATEGIES
VISION STRATEGIC ASSESSMENTS HERITAGE
INFRASTRUCTURE
LANDSCAPE URBANISM
INCREMENTAL PLANNING
PLANNING DOCUMENTS EUROPEAN LANDSCAPE CONVENTION

Vodeći partner / Lead beneficiary:

UNIVERSITY OF SZEGED

6720 Szeged, Dugonics tér 13, Hungary
www.u-szeged.hu

Partner na projektu / The Project Partner:

PE "Urban and Spatial Planning Institute of Vojvodina"

21000 Novi Sad, Železnička 6/III
E-mail: zavurbvo@gmail.com
www.zavurbvo.rs

JP ZAVOD ZA URBANIZAM VOJVODINE
PE URBAN AND SPATIAL PLANNING INSTITUTE OF VOJVODINA

Provincial Secretariat For Urban Planning,
Construction And Environmental Protection

The project is co-financed by the
European Union

www.codex-project.hu

content

sadržaj

tartalom

content

I	1. Analiza ekonomskog i socijalnog statusa marginalizovanih naselja u pograničnim oblastima Autonomne Pokrajine Vojvodine6	6
	2. Vajdaság Autonóm Tartomány határmenti területén levő marginális helyzetű települések szociális és gazdasági helyzetének elemzése8	8
	3. The Analysis on the Economic and Social Status of the Marginalised Settlements in the Border Areas of AP of Vojvodina10	10
II	1. Analiza apsorpcionih kapaciteta Velike Južne Ravnice sa posebnim fokusom na marginalizovana naselja sa mađarske strane12	12
	2. A Dél-alföldi Régió forrás abszorpciók képességének értékelése14	14
	3. The Analysis of Resource Absorption Capacity of the South Great Plain Region with Special Focus on Marginalised Settlements and Areas in the Hungarian Part of the Programme Area16	16
III	1. Zajednička metodologija za složeni integrativni pristup prostornom razvoju marginalizovanih područja i naselja18	18
	2. Közös módszertani keretek kialakítása a Magyarország-Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program hátrányos helyzetű térségeinek komplex és integrált területi fejlesztéséhez kapcsolódóan20	20
	3. Joint Methodology on the Complex and Integrated Spatial Development of Marginalised Areas and Settlements22	22

cilj

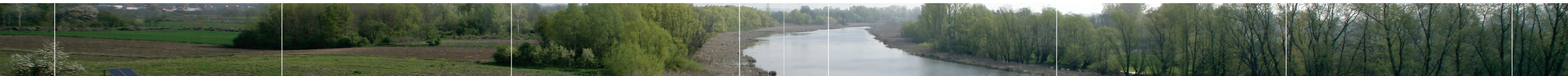
célja

aim

rezultati

eredmények

results

Cilj projekta

Projekt HUSRB/1203/213/151 CODEX je implementiran u saradnji Univerziteta u Segedinu i JP Zavod za urbanizam Vojvodine. Oslanjajući se na činjenicu da će Srbija primiti ekstenzivne subvencije od strane EU, ovaj Projekat ima za cilj razvoj prekograničnih kapaciteta obe partnerske strane za pripremu zajedničkih regionalnih strateških dokumenata za predstojeći EU finansijski period 2014-2020, kroz sprovođenje trening programa. Kroz implementaciju projekta „Kordinisani razvoj i razmena znanja o prostorno-planskoj metodologiji” planeri sa stručnim timovima predstavice značajne planske dokumente.

Projekt célja

A HUSRB/1203/213/151 CODEX projekt a Szegedi Tudományegyetem és a vajdasági Javno Preduzece za Prostorno I Unbanisticko Planiranje (PE Urban and Spatial Planning Institute of Vojvodina-Szerbia) együttműködésében valósul meg. A projekt célja, hogy a hamarosan jelentős EU támogatás elé néző Szerbiával együtt a határ mindkét oldalán létrehozza azokat a közös stratégiai tervezési dokumentumokat, melyek segítenek felkészülni az elkövetkező pénzügyi támogatási időszak kihívásaira. A „Coordinated Development and Knowledge Exchange on Spatial Planning Methodology” projekt megvalósítása során szignifikáns tervezési dokumentumok készülnek el, többek között a magyar szakemberek által kidolgozásra kerül egy ún. „Javaslatcsomag a 2014-2020-as időszak Új Területfejlesztési Stratégiájához” valamint szerb oldalon elkészül egy „Akcióterv”.

The aim of the project

The HUSRB/1203/213/151 CODEX project is implemented in co-operation of Szeged University and Serbian institute “Javno Preduzece za Prostorno I Unbanisticko Planiranje” (PE Urban and Spatial Planning Institute of Vojvodina). The project, reflecting on the fact that Serbia will receive an extensive amount of EU subsidy, aims to develop capacities on both sides of the border for the preparation of joint regional strategic documents for the upcoming 2014-2020 EU financial period by carrying out a comprehensive training programme. During implementation of „Coordinated Development and Knowledge Exchange on Spatial Planning Methodology” project significant strategic planning documents will be elaborated by the planning experts.

Rezultati projekta

Uzimajući u obzir tok donacija Evropske Unije ka Srbiji, projekat CODEX ima za cilj da razvije kapacitete pograničnih krajeva i doprinese prekograničnoj saradnji kroz program sveobuhvatne obuke za pripremu zajedničkih regionalnih strateških dokumenata za predstojeći 2014-2020 finansijski period EU. CODEX takođe ima za cilj da prevaziđe navedene nedostatke sprovođenjem istraživanja i pripremom zajedničke metodologije za složeni integrativni pristup prostornom planiranju i time pruži praktičnu pomoć teritorijalnom razvoju i evaluaciji projekata. Imajući u vidu zahteve koji se javljaju na obe strane, ključne aktivnosti na osnovu istraživanja i metodologije obuhvataju pripremu implementacije Programa i Akcionog plana u Srbiji kao i paket preporuka prostorno-razvojnih strategija vezanih za period 2014-2020 i Regiju Velike Južne Ravnice.

Projekt eredményeit

A CODEX a fent említett hiányosságok pótlása érdekében felméréseket végez, valamint létrehoz egy közös módszertani tanulmányt („Metodológia a marginalizált területek és települések komplex és integrált regionális fejlesztéséért”), mely javaslatokat fogalmaz meg a komplex és integrált területi tervezési megközelítés alkalmazásához, valamint gyakorlati segítséget kíván nyújtani a területi tervezéshez és a programértékeléshez. Figyelembe véve a határ mindkét oldalán jelenlévő igényt, a fenti dokumentumokon túl a magyar szakemberek által kidolgozásra kerül egy „Javaslatcsomag a 2014-2020-as időszak Új Területfejlesztési Stratégiájához” a Dél-alföldi régió vonatkozásában, valamint szerb oldalon elkészül egy „Megvalósítási program” és egy „Akcióterv”.

Project Results

Considering the flow of EU donations towards Serbia, CODEX Project is expected to direct development of capacities in bordering areas and contributes in cross-border cooperation efforts by implementing programs of comprehensive training for elaboration of common regional strategic documents for the EU financial period 2014-2020. CODEX aims to overcome the certain deficiencies by carrying out surveys, and preparing joint methodology on complex and integrated spatial planning approach providing practical help to territorial planning and program assessing. Considering the emerging demands on both sides, key activities based on the surveys and the methodology include the preparation of an Implementation Programme and Action Plan in Serbia and also a recommendation package for spatial development strategy for the period of 2014-2020 in South Great Plain region.

Analiza ekonomskog i socijalnog statusa marginalizovanih naselja u pograničnim oblastima Autonomne Pokrajine Vojvodine

Good neighbours
creating
common future

I-1 SER

Analize ekonomskog i socijalnog statusa marginalizovanih naselja u pograničnim oblastima Autonomne Pokrajine Vojvodine obebeđuje analizu i procenu u oblasti strateškog prostornog planiranja nerazvijenih naselja u pograničnim oblastima AP Vojvodine. Analiza sadrži retrospektivni prikaz situacije u pograničnim oblastima u prethodnom periodu i danas. Takođe, Analiza postavlja određene pretpostavke ekonomskog i socijalnog statusa naselja u ovoj oblasti sa ciljem da doprinese razvoju održivog prostornog razvoja i zakonodavstva u ovoj oblasti. Izrada Analize doprinosi izbalansiranoj razmatranju i kombinaciji različitih aspekata, kao što je zaštita prirode, urbani razvoj, ekonomski razvoj, ekološki razvoj, razvoj turizma i odgovarajuće upravljanje infrastrukturom. Analiza sadrži i kritički prikaz postojećih veza između znanja na lokalnom nivou, socijalnih i političkih kapaciteta.

Naučni eksperti sa iskustvom iz oblasti prostornih analiza kao i eksperti iz oblasti sociologije i ekonomije učestvovali su u izradi i dali značajan doprinos njenoj izradi.

Socio-ekonomska analiza ima veoma važnu ulogu i predstavlja analitičku osnovu za započinjanje strateški orijentisanog procesa društveno-ekonomskog razvoja marginalizovanih naselja u pograničnim područjima AP Vojvodine. Ona omogućava uvid u postojeće stanje, identifikovanje problema i ograničenja za razvoj, da bi se kasnije predložile konkretne mere za njihovo prevazilaženje.

Prilikom izrade Analize u obzir su uzete opštine u pograničnim delovima AP Vojvodine koja pripadaju Zapadnobačkom, Severnobačkom i Severnobanatskom okrugu i to: Grad Sombor (16 naseljenih mesta), Grad Subotica (19 naseljenih mesta), opština Kanjiža (13 naseljenih mesta) i opština Novi Kneževac (9 naseljenih mesta).

U cilju izrade socio-ekonomske analize, primenjivana su podjednako istraživanja kvantitativnog i kvalitativnog tipa „desk“ i „field work“ istraživanja, kroz tesnu saradnju sa predstavnicima lokalnih samouprava, javnih preduzeća i drugih relevantnih institucija, kao i sa ekspertima iz raznih oblasti. Kao izvori podataka za izradu socio-ekonomske analize, korišćeni su statistički podaci Republičkog zavoda za statistiku, Narodne banke Srbije, Republičke agencije za privatizaciju, naučni radovi iz više oblasti, arhivska dokumentacija i internet prezentacije Zavoda za urbanizam AP Vojvodine, privrednih subjekata, lokalnih samouprava i drugih relevantnih institucija.

Analizom socio-ekonomskog statusa marginalizovanih naselja u pograničnim područjima AP Vojvodine definiše se stanje svih činilaca društveno-ekonomskog razvoja i daje se pregled trendova tokom poslednje tri godine. Profil ekonomskog i socijalnog statusa marginalizovanih naselja na predmetnom području sa jedne strane može se koristiti za predviđanje budućih promena, a sa druge omogućava uvid u

faktore koji su doveli do trenutnog stanja i na taj način dati osnovu za definisanje prioriteta i ciljeva intervencije.

Analiza predstavlja ulazni materijal za izradu Zajedničke metodologije za kompleksan i integrisani prostorni razvoj marginalizovanih naselja u programskoj oblasti. Cilj analize je izrada predloga jedinstvenog sistema istraživanja u pograničnim naseljima AP Vojvodine i utvrđivanja uticaja kratkoročnih i srednjoročnih primenjenih mera na razvoj pograničnih područja. Drugim rečima Analiza pruža uvid u mogućnosti za održivi prostorni razvoj u urbanim područjima na duži rok u odnosu na konkretne kratkoročne akcione planove.

Odabir gore navedenih područja obuhvaćenih Analizom opravdava fenomen neravnomernog razvoja koji se ne ispoljava samo kroz ekonomske pokazatelje (prihodi, plate) nego i putem drugih pokazatelja zaposlenosti i životnog standarda. Posebno značajni segmenti u određenom prostoru su društvo i socijalni aspekti razvoja koji se mere i tumače preko osnovnih i pratećih pokazatelja: siromaštvo, prostorna dostupnost, socijalna izolacija, pristup institucijama, demografske karakteristike, infrastrukturni potencijali, ekologija, itd.

Analiza ukazuje na činjenicu da je u potrazi za razvojnom strategijom neophodno imati sveobuhvatni i integrativni pristup razvoju pograničnog područja. Razvojna strategija, koja će biti na neki način zajednički dokument i za Srpsku i Mađarsku stranu, uključila bi značajne aktivnosti na razvoju prekogranične saradnje i definisanje programa koji na najbolji način mogu da utiču na ukupni razvoj predmetne regije. U tom smislu, Analiza sugerise da će buduće mogućnosti za razvoj proizilaziti iz onih proizvodnih sektora ili sektora usluga u kojima ove četiri opštine poseduju ili imaju potencijal da stvore komparativne ili konkurentne prednosti.

Područje Analize koja obuhvata Grad Sombor, Grad Suboticu, Opštine Kanjižu i Novi Kneževac može se opisati na sledeći način:

- Lokacija:
- dva dominantna regionalna centra sa mrežom ravnomerno raspoređenih naselja;
- geografski uslovi za povezivanje međunarodne saobraćajne veze preko Koridora VII (Dunav) i Koridora X (autoput E75);
- bogati poljoprivredni resursi;
- sektor usluga koji je u razvoju i
- razvijeno određeno iskustvo iz prekogranične saradnje.

- Razvojni potencijal u sledećim sektorima:
- Poljoprivreda;
- Sektor prerade hrane;
- Turizam;
- Usluge;
- Transport i
- Kompleks obrazovanih ustanova.

Nasuprot prednostima, u posmatranom području neophodno je preduzeti određene korake u rešavanju sledećih nedostataka:

- Slabo strateško planiranje i nedovoljan fokus politike podsticaja konkurentnih sektora u regiji;
- Nedostatak inicijativa za prekograničnu saradnju odnosno njihova regionalna neujednačenost;
- Nedovoljno razvijeni modaliteti i nedovoljan kvalitet transportne mreže;
- Nedostatak ulaganja u lučku infrastrukturu, multi-modalne sisteme, logistiku itd.
- Zagađenje životne sredine i nepostojanje kvalitetne poslovne infrastrukture i infrastrukture za zaštitu životne sredine;
- Niska produktivnost rada odnosno nekonkurentna radna snaga i
- Nepostojanje integrisanog sistema zaštite prirode, kulturnog nasleđa i predela i usklađenost sa razvojem turizma.

Izazov je iskoristiti postojeće prednosti za ostvarenje maksimalnog rasta privrede i zapošljavanje. Istovremeno treba rešavati nedostatke koji mogu potencijalno da inhibiraju razvoj ekonomije u ovom regionu.

Međutim, pored ovih pitanja koja su specifična za posmatrano područje ostvarenje razvoja u budućnosti zavisiće i od ostvarenja sledećih pretpostavki:

- Makroekonomska stabilnost u Republici Srbiji;
- Privlačenje većeg nivoa dotoka stranih investicija koji nisu vezani za privatizaciju - direktna strana ulaganja i
- Rešavanje problema koji postoje u trenutno nedostajućoj ili neadekvatnoj infrastrukturi za “produktivne investicije”.

Materijal prikazan u Analizi predstavlja osnov za definisanje zajedničke metodologije za kompleksan i integrativni prostorni razvoj marginalizovanih naselja, odnosno za formiranje zajedničke razvojne strategije.

Vajdaság Autonóm Tartomány határmenti területén levő marginális helyzetű települések szociális és gazdasági helyzetének elemzése

Good neighbours
creating
common future

I-2 HUN

Vajdaság Autonóm Tartomány határmenti területén levő marginális helyzetű települések szociális és gazdasági helyzetének elemzése című dokumentum a határmenti övezetben levő települések részletes társadalmi elemzését tartalmazza, melynek alapján kidolgozható a határövezet fejletlen régióinak területrendezési stratégiája.

Az ilyen jellegű kutatások tematikája a meglévő területi és határon átnyúló együttműködés lehetőségeire, a terület meglévő jellegzetességeinek elemzésére, és az elsődleges területi különbségek feltárására összpontosult.

A kutatási régió jelenlegi társadalmi helyzetét meghatározó tényezők elemzése befolyásolja a természetvédelem és ökológia, az idegengorgalom, társadalmi és településfejlődés valamint a közlekedési útvonalak kiépítését szorgalmazó intézkedések előírását.

A határmenti térség jelenkori helyzetének szemléltetésére szükségessé válik a múltbeli gazdasági, történelmi, szociális és politikai változások ismerete és elemzése.

A gazdasági és szociális kutatásokat végző szakemberek jelentős szerepet töltenek be a kutatási folyamatban valamint a dokumentum végső kidolgozásában.

Az elemzés egyik jelentős célja egy olyan analitikus kutatási metodológia és egységes kutatási rendszer kidolgozása, mely más határmenti régiók elemzésében is alkalmazható lenne.

A dokumentum rámutat a határmenti területek társadalmi nehézségeire, hangsúlyt fektetve mindazoknak a tényezőknél meghatározására és társadalmi folyamatok, melyek korlátozzák a térség fejlődését. Az elemzés ktitikus szemmel követi a régió politikai és gazdasági hiányosságait is.

A kutatás a következő Észak – bácskai községeket és városokat foglalja magába:

- Zombor városát (16 településsel),
- Szabadka városát (19 településsel),
- Magyarkanizsa község területét (13 településsel) és
- Törökkanizsa község területét (9 településsel).

Az elemzés során különböző kutatási módszereket alkalmaztak .A szükséges adatok begyűjtésében óriási segítséget nyújtottak a helyi önkormányzatok, regionális központok, statisztikai hivatalok, ipari létesítmények, a Köztársasági Statisztikai Hivatal, Szerbia nemzeti Bankja, Országos Privatizációs Ügynökség, tudományos munkák, levéltári dokumentumok, Vajdaság Városrendészeti Hivatala, stb.

Az elemzés alátámasztja a vizsgált határmenti területek nem egyenletes gazdasági és szociális fejlődését, melynek fő mutatói a lakosság életszínvonala, foglalkoztatása, a közlekedési infrastruktúra fejlettsége, egyéb demográfiai jellemzők, stb.

Az elemzési dokumentum az összehangolt hozzáállást támogatja a határmenti területek fejlődésének vizsgálatában, a sikeres jövőbeli stratégiai lépések meghatározása céljából.

A határmenti fejlődési stratégia Magyarország és Szerbia közös dokumentumának alkotórészét képezi, megfogalmazva mindazokat a határon túli együttműködési programokat, melyek a vizsgált terület fejlődését eredményezik.

A dokumentum külön hangsúlyt fektet a négy község fejlődését meghatározó gazdasági szektorokra és szolgáltatásokra, valamint a térség versenyképességének növelésére.

A vizsgált terület, mely felöleli Zombor, Szabadka városok területét valamint Magyarkanizsa és Törökkanizsa községeket, a következőképpen jellemezhető:

Helyzetelemzés:

- két domináns regionális központ és a körülöttük egyenletesen elhelyezkedő települések hálózata
- a közlekedési kapcsolat (VII-dunai és X-nemzetközi közúti) megteremtésének földrajzi feltételei
- sokoldalú mezőgazdasági lehetőségek
- fejlődő szolgáltatások
- a határon túli együttműködés által szerzett tapasztalatok.

Fejlődési lehetőségek a következő gazdasági szektorokban:

- Mezőgazdaság
- Élelmiszeripar
- Idegenforgalom
- Szolgáltatások
- Közlekedés és
- Oktatás.

A vizsgált terület számos pozitívuma mellett, szükségessé válik olyan lépések és intézkedések meghatározása, melyek a következő nehézségek megoldására irányulnak:

- fejlődési stratégia és politikai stratégia hiánya a régió versenyképes gazdasági ágainak fejlesztésére
- a határon túli együttműködésre irányuló kezdeményezések hiánya
- kereskedelmi útvonalak nem megfelelő kapacitása

- befektetések hiánya a kikötői infrastruktúrába és logisztikába
- a környezet szennyezése és a környezetvédelmet szolgáló munkaügyi infrastruktúra hiánya
- nem versenyképes munkaerő és alacsony fokú termelékenység
- a kulturális és természeti értékek megőrzésének hiánya és idegenforgalmi célokra való kihasználása.

Kihívásnak számít a határmenti terület előnyeinek kihasználása, a gazdaság magas fokú fejlődése és a lakosság nagyobb méretű foglalkoztatottsága. Ugyanakkor, mellőzni kell a fejlődés mértékét csökkentő nehézségeket és problémákat.

A határmenti marginális helyzetű települések jövőbeli fejlődése függ:

- a Szerb Köztársaság gazdaságának stabilitásától
- az olyan külföldi befektetések növelésétől, melyeknek nincs semmilyen kapcsolatuk a privatizációval
- az olyan "gazdaságos bevetések" növelése, melyek az infrastruktúrán belüli hiányosságokat csökkentik.

A dokumentum alapul szolgál mindazoknak a közös stratégiai lépéseknek kidolgozásában, melyek a marginális határmenti települések társadalmi és gazdasági fejlődését biztosítják.

The Analysis on the Economic and Social Status of the Marginalised Settlements in the Border Areas of AP of Vojvodina

Good neighbours
creating
common future

I-3 ENG

Analysis of economic and social status within marginalised settlements in border areas of the Autonomous Province of Vojvodina provides special analysis and evaluation within the field of strategic spatial planning of underdeveloped settlements in border areas of Vojvodina. It includes a retrospective analysis of situation in these border areas both in the past and today. Analysis sets certain preconditions for economic and social status of settlements in order to foster sustainable urban development and legislation.

Hence, this stand leads the analysis towards a balanced understanding and combination of different aspects, such as nature conservation, urban development, economic development, environmental development, tourism development and proper infrastructural management. Therefore the analysis will include a critical view of existing relations between knowledge, society and political capacity at the local level.

Scientific experts with experience in the field of spatial analysis as well as experts in the field of sociology and economics will participate in the development process making a significant contribution. The aim is to firmly develop an analytical method, broadly applicable and relevant to/for other bordering regions.

Therefore socio - economic analysis plays an important role as an analytical basis for initiation of a strategically-oriented process of socio-economic development of marginalized

settlements in bordering areas of Vojvodina. While providing insight into the current situation, it identifies development problems and constraints, proposing concrete measures to later overcome them.

Analysis considers municipalities in bordering areas of AP Vojvodina belonging to the Northern and North Banat as well as to the: City of Sombor (16 settlements), the City of Subotica (19 settlements), the municipality of Sombor (13 settlements) and the municipality of Novi Kneževac (9 settlements).

In order to develop socio - economic analysis, applied research both quantitative and qualitative types "desk" and "field work" were conducted in close cooperation with the local government, public enterprises and other relevant institutions, as well as with experts from various interdisciplinary and integrated fields. As a source of data for socio - economic analysis, statistics of the National Bureau of Statistics, National Bank of Serbia, the Republic Agency for Privatization, scientific papers from several areas, archival documents and websites Planning Institute of Vojvodina, businesses, local governments and other relevant institutions were used.

The analysis of socio - economic status of marginalized settlements in bordering regional areas of Vojvodina is defined as condition of all factors of socio -economic development- providing an overview of trends over the last

three years. Profile of economic and social status of marginalized settlements in these areas in question on the one hand will be used to predict future changes, while at the other it will serve as an insight into the factors that led to the current situation and thus provide a basis for defining the priorities and objectives of future intervention.

Hence, Analysis is becoming input material for developing a common methodological framework for complex and integrated spatial development of marginalized settlements in program area. The goal of the analysis is to prepare the draft of a unique system of research in a frontier areas of Vojvodina and the determination of impact of short-term and medium-term measures applied to the development of border areas. In other words, the analysis will provide insight into the opportunities for sustainable spatial development of urban areas in long term relation to a specific short-term action plans.

The choice for the above analyzed areas justifies phenomenon of uneven development that is not expressed only through economic indicators such as income and payroll, but also showing the other indicators - employment and living standards.

Particularly important segments within the space are both society and social aspects of development that are measurable and interpreted through primary and supporting indicators such as: poverty, space availability, social isolation, access to institutions, demographic characteristics, infrastructure, resources, ecology, etc..

Analysis indicates the fact that it is in search for a development strategy necessary to have a comprehensive and integrated approach of the bordering area development. Development Strategy, as a joint document for the Serbia and Hungary, would have involved significant activity in the development of cross-bordering cooperation and would therefore defined programs that are able to influence the overall regional development. In this sense, such analysis suggests future development opportunities while stemming manufacturing sector or service sector in which following four municipalities possess the potential to create a comparative or competitive advantages.

In short, the area of analysis that includes the city of Sombor, Subotica City, Municipality and Kanjiza New Kneževac can be best described as follows

- Location:
- Two dominant regional centers with a network of evenly positioned settlements;
- Geographical conditions for linking international

transport links across the Corridor VII (Danube) and Corridor X (Highway 75);

- The rich agricultural resources;
- Developing service sector, and
- Already developed experience of cross-border cooperation.

Development potential within the following sectors:

- Agriculture;
- Food processing sector;
- Tourism;
- Services;
- Transportation and
- Complex of educational institutions.

In contrast to the benefits of the project area, it is necessary to take certain steps in order to solve the following disadvantages:

- Poor strategic planning and inadequate policy focus incentives competitive sector in the region;
- Lack of initiatives for cross-border cooperation and its regional disparities;
- Insufficiently developed modalities and poor quality of the transportation network;
- Lack of investment in port infrastructure, multi - modal systems, logistics and so on.

- Environmental pollution and lack of quality business infrastructure as well as infrastructure for environmental protection;
- Low labor productivity and uncompetitive labor and
- Lack of an integrated system of nature protection, cultural heritage and landscapes, and compliance with the development of tourism.

The real challenge is to take advantage of existing strengths in order to achieve maximum economic growth and employment. At the same time there is a growing need to address flaws that could potentially inhibit the development of economy within the region.

However, despite the issues specific for the project area, the achievement of a future development will depend on the fulfillment of following assumptions:

- Macroeconomic stability in the Republic of Serbia;
- Reaching a higher level of inflow of foreign investments not related to privatization - foreign direct investment and
- Solving the problems that exist in the current either missing or inadequate infrastructure for "productive investments".

Material presented in this analysis represent the basis for definition of a common methodology for complex and integrative spatial development of marginalized settlements and the establishment of a common development strategy.

Analiza apsorpcionih kapaciteta Velike Južne Ravnice sa posebnim fokusom na marginalizovana naselja sa mađarske strane

Good neighbours
creating
common future

II-1 SER

Operativni programi su razvijeni u koordinaciji Ministarstva nacionalne ekonomije i Kancelarije nacionalnog ekonomskog planiranja Republike Mađarske u toku 2013. godine. Uspostavljeni Zakonodavni okvir osigurava procese i postupke planiranja odgovarajućeg profesionalnog nivoa i prethodi priprema Programa Evropske unije za period 2014-2020. Odluka br. 1600/2012 objavljena 17. decembra 2012. godine od strane mađarske vlade dokument je koji predviđa suštinski napredak naročito u pogledu priprema vezanih za period 2014-2020. godine.

S jedne strane, ovaj dokument postavlja najvažnije rokove u cilju pripreme prve verzije sporazuma o partnerstvu kao i operativne programe, dok s druge strane, utvrđuje da će upravljačke funkcije biti izvršene od strane ministarstva. Ova uredba naglašava i posebnu ulogu okruga u planiranju teritorijalnih razvojnih resursa.

Nacionalni razvoj kao i Koncept teritorijalnog razvoja (OTFK) već su završeni krajem 2012. godine, uz održanu javnu raspravu. Dokument ističe i naglašava postojanje veoma značajnih razlika u teritorijalnom razvoju zemlje. Zbog toga se može konstatovati da će teritorijalna konvergencija predstavljati prioritetni cilj Republike Mađarske u periodu između 2014. i 2020. godine, dok će i shodno tome značajna sredstva biti izdvojena od strane Teritorijalnog i razvojnog Operativnog programa naselja (TOP) posebno za preporod

zaostalih oblasti sa nepovoljnim socio-ekonomskim indikatorima. Na osnovu ovog priznanja, neophodno je ispitati socijalno-ekonomski indikatora programske oblasti analitičke studije okviru projekta CODEX, sa posebnim fokusom na podatke o najugroženijim mikro regionima. Detaljnim ispitivanjem razvojnih dokumenata iz 2007-2013. godine, naglasiće se i pitanja teritorijalne konvergencije. Značajna poglavlja Studije predstavljaju delovi koji ispituju indikatore apsorpcionih resursa skorašnjeg perioda, gde su podaci okruga i mikro regiona poređeni u cilju ispitivanja i mogućnosti korišćenja teritorijalnih resursa. Formulirane su i Preporuke nakon analiziranja poglavlja koja nameravaju da usmere stručnjake ka planskom periodu 2014-2020. godine.

Okvir Studije je sledeći:

Poglavljje 1: Sveobuhvatna ekonomsko-socijalna analiza programske oblasti

U ovom poglavlju analize, posebna pažnja posvećena je analizi regionalnog nivoa ali i nivoa okruga najvažnijih društvenih i ekonomskih procesa Bača-Kiškun i Bekes okruga. Ovde su takođe ispitani pokazatelji po statističkim oblastima klasifikovanim među 3 najugroženija mikro regiona programske oblasti i upoređeni procesi sa trendovima koji se dešavaju na višem teritorijalnom nivou.

Pokazatelji apsorpcionih resursa najugroženijih mikro-regiona

U ovom pod-poglavljju autori su dali sveobuhvatan prikaz u finansiranju potreba koje se pojavljuju u okviru ispitivanih mikro-regiona (Kistelek, Bacsalmás i Janoshalma), uz prikaz dodeljenih sredstava. Može se reći da je, od tri mikro-regiona (Kistelek, Bacsalmás i Janoshalma), Kistelek na osnovu dodeljenog budžeta regionalnog operativnog programa i najaktivniji podnosilac zahteva. Iznos subvencija HUF Programa od 7,6 milijardi predstavlja 59,97% od primenjenog iznosa subvencije.

U slučaju regionalnog ekonomskog razvoja, Kistelek mikro-regija aplicirala je za 10 puta veći iznos (HUF 3.008 milijardi), u odnosu na Janoshalma (HUF 0,317 milijardi) ili Bacsalmás (HUF 0.374 milijardi) mikro-regione, dok je slučaj i sličan razvojnim projektima vezanim za oblasti turizma. U oblasti razvoja infrastrukture i transporta, mikro-regija Bacsalmás bi mogla dostići najviši iznos sredstava, posle čega sledi regija Kistelek, dok je Bacsalmás poslednji-kako je mogao da koristi samo HUF 0, 375 milijardi od početka 2013. godine. Na kraju ovog poglavlja, data je uporedna analiza rezultata sva 3 mikro-regiona.

Poglavljje 2: Analiza koherentnosti teritorijalnih planskih dokumenata za finansijski period od 2007-2013 godine

U poglavlju 2, interfejsi profesionalnih dokumenata relevantnih za temu projekta CODEX a izričitih sa stanovišta pripreme razvojnog perioda od 2014-2020, evidentirani su u nastavku. Prema tome, dat je i kratki pregled: konceptualne strategije Dokumenta EU 2020, Nacionalne razvojne strategije 2020, kao i dva okruga u programskoj oblasti. U ovoj studiji, akcentat je stavljen na aspekte pogođene pitanjima društveno-ekonomske konvergencije i teritorijalne kohezije. Takođe su pomenuti i relevantni teritorijalni koncepti.

Poglavljje 3: Regionalna analiza finansijskog napretka u vezi sa resursima Evropske unije za razvojni period od 2007-2013. godine

Stvarna situacija utroška resursa Operativnog programa Velike Južne ravnice se ukratko razmatra u okviru ovog poglavlja. Ispitan je i napredak apsorpcije resursa u odnosu na prvobitno planiranu dinamiku kao i nakon tematske strukture OP. Pregledan je i dodeljeni obim resursa podržanim aplikacijama. Na osnovu gore navedenih aspekata, položaj najugroženijih mikro regiona je ispitan.

Poglavljje 4: Validacija principa "teritorijalne kohezije" i njegova pojava u operativnim programima

Teritorijalna kohezija kao princip, dovodi do harmoničnog, socijalnog, ekonomskog, ekološkog i teritorijalnog razvoja. Njen osnovni element je teritorijalno zasnovana ("kontekstualna") tačka gledišta i decentralizacija, koja obraća posebnu pažnju na razlike između i unutar područja, njihovih kapaciteta i razvojnih potencijala. U ovom poglavlju autori ispituju pojavu teritorijalne kohezije u operativnim programima, u analizi situacije, u strateškom poglavlju, u slučaju prioriteta kao i u strukturi indikatora u okviru poziva za podnošenje predloga projekata.

Poglavljje 5: Tematska analiza mađarsko-srpskih projekata

Osnova ovog istraživanja je analiza mađarski-srpskih projekata, kao što su okruzi programske oblasti koji mogu da se prijave fondu ovog programa (Mađarska-Srbija- IPA prekogranični program saradnje). Ovo poglavljje pruža uvid u uvođenje prioriteta interventnih oblasti ovog programa, koji takođe sadrže tematsku analizu mađarsko - srpskih projekata. U poslednja, dva, glavna poglavlja Studije, formulirane su preporuke zajednički izrađene mađarsko-srpske metodologije, i cilju pričvršćivanje tematskih oblasti (**Poglavljje 6.**), dok su u **Poglavljju 7.** date preporuke u pogledu programskog perioda od 2014-2020. godine. Studija se završava sa preporukama vezanim za okvire programiranja lokalnog nivoa.

A Dél-alföldi Régió forrás abszorpciós képességének értékelése - A programterület magyarországi perifériális térségeinek és településeinek összehasonlító elemzése

2013-ban Magyarországon a Nemzetgazdasági Minisztérium, valamint a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal koordináló tevékenysége mellett nagy erővel folyik az operatív programok kidolgozása. A jogszabályi keretek kialakításra kerültek annak érdekében, hogy megfelelő szakmai szintű tervezés előzze meg a 2014-2020-as Európai Unió programozási időszakra való felkészülést. 2012. december 17-én jelent meg a Magyar Kormány 1600/2012-es számú határozata. A dokumentum lényegi előrelépéseket irányoz elő a 2014-2020-as időszakra történő előkészületek kapcsán.

Egyrészt rögzíti a legfontosabb határidőket a partnerségi megállapodás és az operatív programok első verzióinak elkészítésével kapcsolatban, illetve rögzíti, hogy az operatív programokhoz kapcsolódó irányító hatósági funkciók a szakminisztériumokhoz fognak kerülni. Ugyancsak a rendelet hangsúlyozza a megyék kiemelt szerepét a területfejlesztési források megtervezésében.

Még 2012 végén elkészült, és az év végén társadalmi egyeztetésre került az Országos Fejlesztési koncepció és

Országos Területfejlesztési koncepció (OFTK). A dokumentum hangsúlyozza, hogy az országon belül igen jelentős területi különbségek vannak fejlettségi szempontból.

Rögzíthető tehát, hogy Magyarország 2014-2020 között így kiemelt célként kezeli majd a területi felzárkóztatást, és ennek megfelelően a Területi- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) komoly forrásokat allokál a leszakadó, kedvezőtlen társadalmi-gazdasági mutatókkal rendelkező térségek felzárkóztatására.

A CODEX projekt keretében elkészített elemző tanulmányban e felismerés alapján vizsgáltuk meg a programterület gazdasági-társadalmi mutatóit külön kiemelve az érintett LHH kistérségek adatait. Természetesen kitértünk a 2007-2013-as fejlesztési dokumentumok vizsgálatára is, hangsúlyos szempontként vizsgálva a területi felzárkóztatás kérdését. Tanulmányunk egyértelműen hangsúlyos fejezetei az elmúlt időszak forrás abszorpciós mutatóit vizsgáló részek, ahol megyei és kistérségi adatokat vetünk össze területi és tematikus aspektusból is vizsgálva a forrás felhasználási képességet. Az elemző fejezeteket követően ajánlások megfogalmazására került sor, mely a 2014-2020-as tervezési időszakra való felkészülésben kívánja a szakértőket orientálni.

Tanulmányunk felépítése a következő:

1. fejezet: A programterület átfogó gazdasági és társadalmi helyzetelemzése

A tanulmány első részében a szerzők kitértek a legfontosabb társadalmi és gazdasági folyamatok regionális és megyei szintű elemzésére a Dél-Alföld, Bács-Kiskun megye és Békés megye vonatkozásában. Ezen fejezetben a mutatókat a programterület 3 leghátrányosabb helyzetű kistérségei közé sorolt statisztika térségében is megvizsgálják, és a folyamatokat összevetik a magasabb területi szinten végbemenő tendenciákkal.

A leghátrányosabb helyzetű kistérségek forrás abszorpciós mutatói

Ezen alfejezetben a szerzők átfogó módon mutatják be az egyes, vizsgált kistérségekben (Kisteleki, a Bácsalmási és a Jánoshalmi) megjelenő forrásigényt, valamint a kapcsolódó megítélt támogatási összeget. Összességében elmondható, hogy a három érintett kistérség közül a Kisteleki volt a legaktívabb pályázó a regionális operatív program forráskeretei esetében. Az elnyert 7,6 milliárd forint támogatási összeg 59,97%-a a megpályázott támogatásnak. Ha tematikusan is megvizsgáljuk a kistérségek forrásabszorpciós képességét, akkor további fontos megállapításokat tehetünk.

A gazdaságfejlesztés területén a Kisteleki kistérség közel tízszer nagyobb forrásra pályázott (3,008 milliárd forint), mint a Jánoshalmi (0,317 milliárd forint) vagy a Bácsalmási (0,374 milliárd forint) kistérség, és hasonló a helyzet a turisztikai fejlesztések területén is. A közlekedésfejlesztés terén a Bácsalmási kistérség juthatott a legtöbb megítélt támogatási összeghez, a második helyen a Kisteleki van, míg a sort a Jánoshalmi kistérség zárja, ahol 0,357 milliárd forint juthatott 2013 elejéig a helyi utak fejlesztésére. A fejezet végén a már bemutatott három LHH kistérség eredményeinek összehasonlító elemzését olvashatják.

2. fejezet: A 2007-2013-as fejlesztési időszak területi tervezési dokumentumainak koherencia vizsgálata

A második fejezetben a CODEX projekt tematikája szempontjából releváns, a 2014-2020-as Európai Unió fejlesztési időszakra való felkészülés szempontjából meghatározó szakmai dokumentumok kapcsolódási pontjait rögzítjük. Röviden áttekintjük az EU2020 stratégia, a nemzeti fejlesztés 2020 valamint a programterületen érintett két megye koncepcionális dokumentumait. A vizsgálat során kiemelten kezeljük a társadalmi-gazdasági felzárkóztatás és a területi kohézió kérdésköre által érintett szempontokat, valamint említést teszünk a releváns megyei területfejlesztési koncepciókról is.

3. fejezet: A pénzügyi előrehaladás regionális elemzése a 2007-2013-as fejlesztési időszak Európai Uniói forrásaihoz kapcsolódóan

E fejezetben röviden áttekintjük a Dél-alföldi Operatív Program forrás felhasználásának aktuális helyzetét. Megvizsgáljuk, hogy az eredetileg tervezett ütemezéshez viszonyítva hogyan haladt előre a forrás abszorpció, továbbá az OP tematikus struktúráját követve áttekintjük hogyan alakult a támogatott pályázatok részére megítélt forrás volumene, illetve a támogatott pályázatok darabszáma. Ugyancsak megvizsgáljuk a fenti szempontok mentén a leghátrányosabb helyzetű kistérségek pozícióját.

4. fejezet: A területi kohézió elvének érvényesülése valamint az operatív programokban való megjelenése

A területi kohézió egy olyan cél, melynek eredménye a harmonikus, kiegyenlített társadalmi, gazdasági, környezeti, területi fejlődés. Alapeleme a területi alapú („place-based”) szemlélet és a decentralizáció, mely figyelembe veszi az egyes térségek közötti és a térségen belüli különbségeket, valamint azok kapacitásait és fejlődési potenciáljait. Ebben a fejezetben a szerzők vizsgálják a területi kohézió megjelenését az operatív programokban, a helyzetértékelésben, a stratégiai fejezetben, a prioritási

tengelyek esetében, az indikátor struktúrában, valamint a pályázati felhívásokban.

5. fejezet: A magyar-szerb projektek tematikus elemzése

Elemzésünk alapját a magyar-szerb projektek elemzése képezi, lévén, hogy a programterület megyei által e program forrásai hozzáférhetőek. A fejezet a program prioritásainak és beavatkozási területeinek bemutatása után kerültek megfogalmazásra kitér a magyar-szerb projektek tematikus elemzésére.

Tanulmányunk utolsó két fejezetében ajánlásokat fogalmazunk meg a közös szerb-magyar módszertan megalapozásához, a tematikus fókuszterületek rögzítéséhez (6. fejezet), illetve a 2014-2020-as programozási időszak vonatkozásában (7. fejezet). A tanulmány a programozás helyi koordinációs kereteire vonatkozó ajánlásokkal zárul.

The Analysis of Resource Absorption Capacity of the South Great Plain Region with Special Focus on Marginalised Settlements and Areas in the Hungarian Part of the Programme Area

Good neighbours
creating
common future

II-3 ENG

The operational programmes are seriously developed in the co-ordination of the Ministry for National Economy and the Office for National Economic Planning in Hungary in 2013. The legislative framework has been established in order to ensure that planning at an appropriate professional level precedes the preparation for the 2014-2020 European Union programming period. Decision No. 1600/2012 of the Hungarian Government was published on 17 December 2012. The document envisages substantive progress with regard to the preparation for the 2014-2020 period.

On the one hand, the document sets the most important deadlines for preparing the first versions of partnership agreements and operational programmes; on the other hand, it establishes that the functions of the managing authority will be performed by the ministries. This regulation also underscores the prominent role of counties in the planning of the territorial development resources.

The National Development and Territorial Development Concept (OTFK) had already been finished at the end of 2012, and its public consultation was held at the end of the year. The document underscores that there are very significant differences in territorial development in the country. Therefore it can be noted that territorial convergence will be a priority objective of Hungary between 2014 and 2020, and accordingly significant resources will be allocated for the catching-up of lagging areas with unfavourable socio-economic indicators by the Territorial and Settlement Development Operational Programme (TOP). Based on this recognition, we would like to examine the economic-social indicators of the programme area in the analytical study to be prepared in the framework of the CODEX project, separately focusing on data of the most disadvantaged micro-regions concerned. We will certainly examine the 2007-2013 development documents in detail, emphasizing the examination of the issue of territorial convergence. The decidedly significant chapters of our study are the parts examining the resource absorption indicators of the recent period, where data of counties and micro-regions are compared in order to also examine the resource utilisation capacity from a territorial and thematic aspect. Recommendations are formulated after the analysing chapters that intend to orient the experts in preparing for the 2014-2020 planning period.

The build-up of the Foundation Study is the following:

Chapter 1.: Comprehensive economical-social situation analysis of the programme area

In this chapter of the analysis, we touched upon the regional and county level analysis of the most important social and economic processes with regard to Bács-Kiskun and Békés Counties. Here we also examine the indicators in the statistical areas classified among the 3 most disadvantaged micro-regions of the programme area and to compare the processes with the trends occurring at a higher territorial level.

The resource absorption indicators of the most disadvantaged micro-regions

In this sub-chapter the authors provide a comprehensive overview on the appearing funding needs of those examined micro-regions (Kistelek, Bácsalmás and Jánoshalma), also the belonging awarded amount of funds. It can be stated, that out of the three micro-regions concerned – the Kistelek, Bácsalmás and Jánoshalma micro-regions – the Kistelek micro-region has been the most active applicant with regard to the allocated budgets of the regional operational programme. The subsidy amount of HUF 7.6 billion which has been won is 59.97% of the applied subsidy amount.

In case of regional economic-development, the Kistelek micro-region has applied for 10 times higher amount (HUF 3,008 billion), than Jánoshalma (HUF 0,317 billion) or Bácsalmás (HUF 0,374 billion) micro-region, and the case is similar regarding to tourism-related development projects. In case of transport-infrastructure development, Bácsalmás micro-region could reach the highest amount of funds, after that comes Kistelek, and Bácsalmás is the last one, as he could utilise only HUF 0, 375 Billion for road-developments by the beginning of 2013. At the end of this chapter, the comparative analysis of the results of the 3 introduced micro-region can be read.

Chapter 2.: Coherence analysis of the territorial planning documents of financing period 2007-2013

In chapter 2, the interfaces of professional documents relevant to the topic of the CODEX project and decisive from the point of view of preparation for the 2014-2020 European Union development period are recorded below. Accordingly, we briefly review the conceptual documents of the EU2020 strategy, the National Development 2020 strategy, and the two counties in the programme area. In the study, high priority is given to the aspects affected by the issues of socio-economic convergence and territorial cohesion. We also mention the relevant country territorial concepts.

Chapter 3.: The regional analysis of financial progress in relation to the European Union resources of the 2007-2013 development period

The actual situation of resource utilisation of the Southern Great Plain Operational Programme is briefly reviewed in this chapter of our detailed study. We examine how the resource absorption has progressed in relation to the originally planned schedule and, following the thematic structure of the OP, we review how the resource volume awarded to the supported applications and the number of supported applications have developed. On the basis of the above aspects, the position of the most disadvantaged micro-regions is also examined.

Chapter 4.: Validation of principle “territorial cohesion” and its appearance in operational programs

Territorial cohesion is a principle, which results to harmonic, square social, economical, environmental and territorial development. Its basic element is a territorial based („place-based”) point of view and the decentralization, which pays attention to the differences among and inside the areas, their capacities and development potentials. In this chapter the authors examine the appearance of territorial cohesion in operative programs, in situation analysis, in strategic chapter, in case of priority axis, in indicators structure and in call for proposals.

Chapter 5.: Thematic analysis of Hungarian-Serbian projects

The base of our study is the analysis of Hungarian-Serbian projects, as the counties of the programme area can apply to fund of this program (Hungary-Serbia IPA Cross-border Cooperation Program). This chapter provides the introduction of the priorities and intervention areas of this program, and also contain a thematic analysis of Hungarian – Serbian projects.

In the last two main chapters of our study, we formulate recommendations to the jointly elaborated Hungarian-Serbian Methodology, also to fasten thematic focus-fields (Chapter 6.). In Chapter 7, our recommendations can be found with respect to the 2014-2020 programming period. The study closes with recommendations to the frames of local level programming.

Zajednička metodologija za složeni integrativni pristup prostornom razvoju marginalizovanih područja i naselja

Good neighbours
creating
common future

III-1 SER

Jedan od glavnih rezultata projekta predstavlja studija "Zajednička metodologija za složeni integrativni pristup prostornom razvoju marginalizovanih područja i naselja" zajednički izrađena od strane partnera .

Pregled metodologije :

Krajem 2013. godine započeta je ozbiljna aktivnost planiranja koja je i dalje u toku u zemljama članicama EU, takođe u programskim oblastima prekogranične saradnje, u cilju promovisanja pripremnih aktivnosti za finansiranje programske oblasti od 2014-2020. godine. U Mađarskoj izrada operativnih programa napreduje – između ostalog priprema za razvojni operativni program prostora i naselja. Pored toga, ozbiljni koraci su učinjeni i kako bi se uspostavili uslovi prekogranične saradnje programa Mađarska - Srbija.

Metodologija ima za cilj da doprinese pripremi zajedničkog razvojnog paketa, koji se fokusira na razvoj nerazvijenih područja- postavljanjem najvažnijih konceptualnih okvira i principa . Pored toga, glavni cilj ove zajedničke studije jeste da iste učini funkcionalnim kroz metodološki bazni dokument , koji u osnovi definiše znanja i najvažnije pripreme operativnog programa - izgrađena na bogatim iskustvima naših prostornih i strateških stručnjaka - planera - u skladu sa iskustvima stečenim u Mađarskoj .

Cilj projekta pored mnogih drugih zadataka bio je da se pripremi metodološka studija u saradnji sa srpskim partnerima , koji nisu usmereni na čitavom programskom području (kao što je to bio pristup ranije), već na nerazvijenim područjima regiona, kojima nedostaju potrebna sredstva za dalji razvoj.

Preporuke do sada već razrađene metodologije imaju za cilj da ukažu na one aspekte razvoja , koji mogu doprineti zajedničkim ili sličnim praksama posebno u nerazvijenim i

marginalizovanim područjima i naseljima obe zemlje.

Dokument takođe sumira programska - planerska iskustva stečena do sada u Srbiji . U relevantnim poglavljima , predstavljene su važni elementi sa aspekta srpskog partnerstva koji se takođe pojavljuju i kao iskustva naročito vezana za korišćenje sredstava EU .

Metodologija se sastoji od 8 glavnih poglavlja.

Studija počinje sa detaljnim uvodom o programskim oblastima (1. poglavlje), koje su detaljno predstavljene u predhodno izrađenim studija od strane partnera:
- Analiza apsorpcionih kapaciteta Velike Južne Ravnice sa posebnim fokusom na marginalizovana naselja koju je pripremio Univerzitet u Segedinu i
- Analiza ekonomskog i socijalnog statusa marginalizovanih naselja u pograničnim oblastima AP Vojvodine kojom je rukovodio stručni tim JP Zavoda za urbanizam Vojvodine.

Pored sveobuhvatnog opisa programske oblasti, pregledani su relevantni zakonodavni okviri Evropske Unije, Mađarske i Srbije (2. poglavlje), sa posebnim osvrtom na mađarske uredbe koje se odnose na pripremu za programski period EU 2014-2020.

U Mađarskoj, identifikacija nerazvijenih i ugroženih područja urađena je u skladu sa ekonomskim, infrastrukturnim, socijalnim i pokazateljima vezanim za rad i zapošljavanje. Takvo razgraničenje kao što je slučaj za Mađarsku nije međutim poznato u slučaju Srbije. Postoje značajne etničke i kulturne razlike između ljudskih naselja.

Treće poglavlje bavi se horizontalnim principima. S obzirom na to da su i podjednako ugrožena područja regiona ali i specifična uspostavljanja sličnih dešavanja imali relativno značajnu istoriju u Mađarskoj, kao i to da ovakva praksa trenutno nije baš najrasprostranjenija u Srbiji, napravljen je predlog u pogledu izrade okvira relevantne metodologije.

Pored navođenja opšteg konceptualnog okvira u vezi sa strateškim planiranjem, izrađeni su i metodološki predlozi u vezi sa dizajnom operativnih programa ovog dokumenta, posebno predstavljajući i mađarska iskustva. Pored pripreme metodologije o izradi osnovnog planskog dokumenta, želeli smo da istaknemo i značaj novih instrumenata koji obezbeđuju okvir za efikasnu razvojnu intervenciju - u nekim slučajevima, nerazvijenih ili perifernih delova regiona. Prema tome, predstavljene su i ITI CLLD instrumenti - koji se mogu smatrati inovativnim u mađarskom kontekstu kao primeri novih struktura.

Međutim, neophodno je naglasiti da lokalni razvoj jedino može biti realizovan uz pomoć jake centralne koordinacije. Razrada, izbor i usvajanje integrisanih razvojnih strategija vrši se na osnovu pristupa osnovnim principima utvrđenim u nacionalnim dokumentima kao i pristupa indikativnom prioritetnom budžetu. Evropska unija predviđa da lokalne akcione grupe koje koriste CLLD mogu imati pristup sredstvima iz jednog ili više razvojnih fondova. U ovom slučaju CLLD se finansira iz više sredstava, tzv. vodećeg fonda, definisanjem troškova i pravila implementacije. Ipak, rukovodstvo, koordinacija kao i upravljanje programom jeste odgovornost koja mora biti koordinirana sa nivoa Upravnog organa.

Közös módszertani keretek kialakítása a Magyarország-Szerbia IPA Határon Átnyúló Együtműködési Program hátrányos helyzetű térségeinek komplex és integrált területi fejlesztéséhez kapcsolódóan

Good neighbours
creating
common future

III-2 HUN

A projekt egyik fő eredménye az a tanulmány, melyet a partnerek szoros együttműködésben dolgoztak ki: „Közös módszertani keretek kialakítása a Magyarország-Szerbia IPA Határon Átnyúló Együtműködési Program hátrányos helyzetű térségeinek komplex és integrált területi fejlesztéséhez kapcsolódóan”, s mely a projekt weboldaláról is letölthető.

A CODEX Metodológiai tanulmány összefoglalója

2013 év végén az Európai Unió tagállamaiban, valamint a Határon Átnyúló Együtműködési Program célterületein egyaránt komoly tervezési munka folyik a 2014-2020-as EU-s támogatási periódus előkészítése érdekében. Magyarországon zajlik az operatív programok, köztük a Terület-és Településfejlesztési Operatív Program kidolgozása, illetve, komoly előrelépések történtek a Magyarország-Szerbia Határon Átnyúló Együtműködési Program új időszakra vonatkozó feltételeinek kialakítása során is.

A CODEX projekt számos egyéb tevékenység mellett egy olyan, a szerb partnerekkel együttműködésben kidolgozásra kerülő módszertani anyag kidolgozását is célul tűzte ki, amely a korábbi gyakorlattal szemben nem a teljes programterületre, hanem annak hátrányos helyzetű térségeire koncentrál. A kidolgozásra kerülő módszertan egyes megállapításai a fejlesztések olyan aspektusaira kívánják rávilágítani, melyek hozzásegíthetik a két országot a közös, vagy hasonló gyakorlat alkalmazásához az elmaradott, marginalizálódott és hátrányos helyzetű területek, települések problémáinak kezelése érdekében. Ennek megfelelően a határ menti fejlesztési programok megvalósításához jól illeszkedő integrált fejlesztési megközelítés bemutatásának is teret kívánunk adni tanulmányunkban. A módszertan hozzá kíván járulni egy közösen kidolgozandó, a hátrányos térségek fejlesztése érdekében kidolgozandó fejlesztési csomag kialakításához azáltal, hogy rögzíti a legfontosabb elvi, fogalmi kereteket. Emellett, dokumentumunk egyértelmű célja, hogy a szerzők stratégia és programtervező tapasztalatait rögzítve olyan módszertani alapidokumentumként is funkcionálhasson, amely alapszinten definiálja egy operatív

program kidolgozásához szükséges legfontosabb tudáselemeket – a magyarországi gyakorlatnak megfelelően.

A dokumentum mindezek mellett összegzi a Vajdaság Autonóm Tartományban eddig felhalmozódott programtervezési tapasztalatot is. A releváns fejezetekben megjelennek a szerb partner szempontjából lényeges elemek és bemutatásra kerül az eddigi, EU-s források felhasználásához kapcsolódó tapasztalat is.

A Metodológia felépítése:

A dokumentum 8 fő fejezetből áll. Módszertani szakmai anyagunk első fejezetében a programterület egy rövid összefoglalójával nyitunk. Mind a magyar, mind a szerbiai programterület részletekbe menő bemutatása a metodológiai tanulmány előzményeként elkészített elemző tanulmányokban (A Dél-alföldi Régió forrás abszorpciók képességének értékelése – Szegedi Tudományegyetem, illetve a Vajdaság Autonóm Tartomány határmenti területén levő marginális helyzetű települések szociális és gazdasági helyzetének elemzése c. tanulmányban Vajdasági Autonóm tartomány Város és Területfejlesztési Intézete) olvasható. A második fejezetben áttekintettük a releváns európai uniós és hazai jogszabályi kereteket, különös tekintettel a 2014-2020-as időszakra való felkészüléshez kapcsolódó magyar rendeletekre. Ezután sor kerül a szerbiai jogszabályi keretek bemutatására is.

Figyelembe véve, hogy Magyarországon már jelentősnek mondható előzménye van mind a hátrányos helyzetű területek, térségek kijelölésének, mind pedig a hozzájuk kapcsolódó fejlesztések specifikus kialakításában, valamint azt, hogy ez a gyakorlat jelenleg Szerbiában még nem elterjedt, javaslatot fogalmaztunk meg ennek kialakítására és a kapcsolódó módszertan kereteire vonatkozóan.

Metodológiai dokumentumunkban a stratégiai tervezéshez kapcsolódó általános fogalmi keretek rögzítésén túl konkrét, az operatív programok tervezéséhez kapcsolódó módszertani javaslatokat fogalmazunk meg (4. fejezet), külön kitérve a hazai tervezési tapasztalatok bemutatására is. A tervezési alapidokumentumok elkészítésének módszertanán túl hangsúlyozni kívántuk azon új eszközöknek a jelentőségét is, melyek hatékony beavatkozási kereteket biztosítanak egy – adott esetben elmaradott, periférikus – térség fejlesztéséhez.

Az ITI és a CLLD, mint ilyen új – hazai viszonylatban innovatívnak minősíthető – struktúrák részletes bemutatása sem maradhatott tehát el. Mindkét eszköz kapcsán hangsúlyozni szükséges ugyanakkor, hogy a helyi fejlesztések megvalósítása csak erős központi koordináció mellett valósulhat meg. Az integrált területi fejlesztési stratégiák kidolgozása, kiválasztása és elfogadása, valamint a szerződéskötés már az országos szintű dokumentumokban lefektetett megközelítések, alapelvek, és a prioritás szintű indikatív forráskeret alapján történik. A CLLD-t alkalmazó helyi akciócsoportok az uniós elképzelések szerint egy vagy több fejlesztési alap forrásaiból táplálkozhatnak. A több alaplóból táplálkozó CLLD esetén meg lehet jelölni a végrehajtási adminisztráció költségeit és szabályait meghatározó úgynevezett vezető alapot (angolul: lead-fund). A vezető alap menedzselése, a program lebonyolítás koordinációja azonban Irányító Hatóságok szintjén összehangolandó feladatkör.

Joint Methodology on the Complex and Integrated Spatial Development of Marginalised Areas and Settlements

Good neighbours
creating
common future

III-3 ENG

operational programs is heading forward – among them the preparation of Area and Settlement-development Operational Program. Besides, serious steps had been made in order to set the conditions of Hungary-Serbia Cross-border Cooperation Programme to the new period.

The objective of CODEX project - besides its many other tasks – was to prepare a methodological study in co-operation of the Serbian partner, which doesn't focus on the whole programming area (as it was a general approach before), but to those underdeveloped regions of the area, that lack the necessary tools for further-development.

Some recommendations of the methodology elaborated aim to point out those aspects of the developments, which may contribute to the utilisation of common or similar practices at underdeveloped, marginalised areas and settlements, in order to handle their problems - at both countries.

The methodology aims to contribute to the preparation of a jointly developed development package, that focuses on the development of underdeveloped areas by setting the most important conceptual frames and principles. Besides, our joint study's main objective is to make it function as a methodological base-document, that basically defines the most important know-how of preparing an operational programme – built on the experiences of our spatial and strategic planner experts – accordingly to experiences gained at Hungary.

The document also summarises the programme-planning experiences gained so far at Serbia. In the relevant chapters, the important elements from the view of the Serbian partner also appear and we introduce the gained experiences related to the utilization of EU funds.

The Methodology consists of 8 main chapters.

The study begins with a detailed introduction of the programme area (1st chapter), that is thoroughly introduced in the partner's former Foundational studies (Assessment of the resource absorption capacity of the Southern Great Plain Region prepared by Szeged University and Analysis on the Economic and Social Status of the Marginalised Settlements in the Border Areas of AP of Vojvodina by PE Urban and Spatial Planning Institute of Vojvodina).

In addition to the comprehensive description of the programme area, we reviewed the relevant European Union and Hungarian legislative framework in our methodological study (2nd chapter), with particular regard to the Hungarian decrees related to the preparation for the 2014-2020 period. The following sub-chapter introduces the Serbian legislation frameworks.

At Hungary, the identification of underdeveloped and disadvantaged areas are made by economic, infrastructural, social and employment indicators. Such a delineation as in Hungary is not known in the case of the Serbian programme area. There are significant ethnic and cultural differences between the settlements. The third chapter also deals with horizontal principles.

Considering that both the designation of disadvantaged areas, regions and the specific establishment of related developments have a relatively significant history in Hungary, as well as that this practice is currently not widespread in Serbia, we made a proposal with regard to its elaboration and the framework of the relevant methodology.

In addition to specifying the general conceptual framework related to strategic planning, we

also make methodological proposals with regard to the design of the operational programmes in our methodological document, separately presenting the Hungarian design experiences. In addition to preparing the methodology on the elaboration of a basic document for planning, we wanted to emphasize the significance of the new instruments that provide an efficient intervention framework for the development of the – in some cases, underdeveloped or peripheral – region.

Therefore, we also had to present the ITI and CLLD instruments – that can be considered innovative in the Hungarian context – as examples for such new structures. However, we have to emphasize with respect to both instruments that the local developments can only be realized with a strong central co-ordination. The elaboration, selection and adoption of integrated territorial development strategies and the contracting shall be done on the basis of the approaches and basic principles laid down in national documents and on the priority-level indicative budget.

The European Union envisages that local action groups using CLLD may have funding from one or more development funds. In the case of a CLLD financed from more funds, the so-called lead-fund defining the costs and rules of implementing administration shall be designated. Nevertheless, the management of the lead-fund and the co-ordination of the programme management is a responsibility which has to be co-ordinated at the level of the Managing Authorities.

One of the main outcomes of the project is the study: Joint Methodology on the Complex and Integrated Spatial Development of Marginalised Settlements in the Programming Area, that was elaborated jointly by the partners.

Summary of Methodology:

At the end of 2013 a serious planning activity is ongoing at the EU Member States, also at programme areas of Cross-border Cooperation Programmes, in order to promote the preparation for financial programming area of 2014-2020. In Hungary, the elaboration of